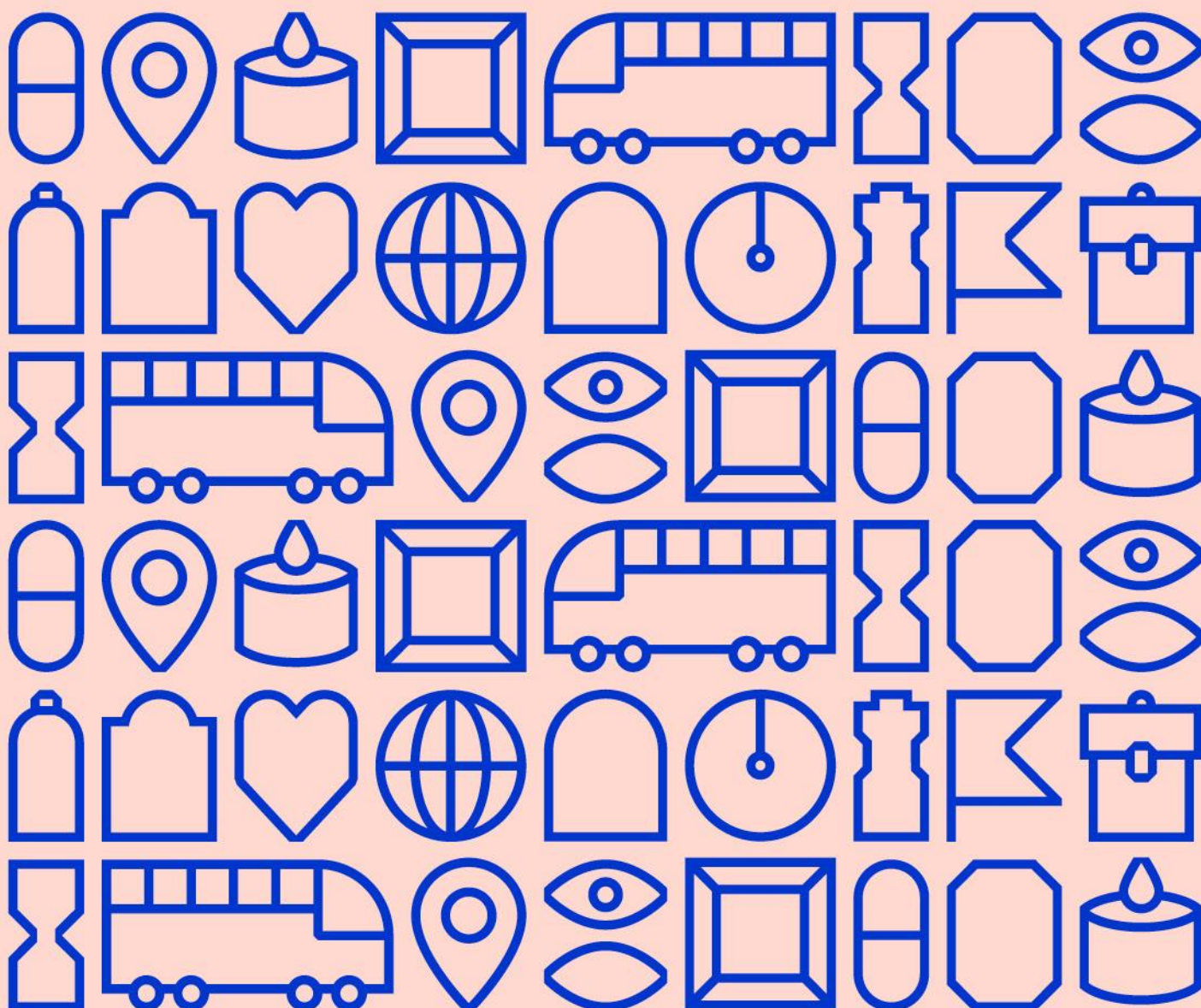

Sátoraljaújhely-Széphalom A magyar nyelv múzeuma

NYELVÚJÍTÁS KORA

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Sátoraljaújhely-Széphalom A magyar nyelv múzeuma

NYELVÚJÍTÁS KORA

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	2
2. Előkészítő óravázlat	4
3. Helyszíni feladatok.....	8
a. Nyomkeresés	9
b. Képes krónika	10
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	11
d. Drámapedagógia.....	14
4. Tanórai utófeldolgozás	15
5. Forrásjegyzék	16
6. Melléklet.....	18
Helyszíni feladatok	19
Nyomkeresés	19
Képes krónika	21
Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	29
Drámapedagógia	32
Tanórai utófeldolgozás.....	38

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a résztvevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egy napos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után, ismét tanórai keretek között tudják elkészített projektfeladataikat bemutatni, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

1. **Előzetes felkészülés (1-2 tanóra):** a NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelte ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.
2. **Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás):** amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban részt vevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után **az első feladat a „nyomkeresés”** melynek során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. **Második feladatként** célszerű a „képes krónikát” elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik, és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, melyet majd a látogatást követő tanórára tudnak bemutatni. Ezek után következhet a „tudáspróba”, mely egy klasszikus tesztes kvíz. Ennek megoldása jól összegzi, illetve ismétli át az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként **drámapedagógiai feladatot** is megoldhatnak, mely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.

3. **Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra):** a látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvetett videóikból összevágott „képes krónikákat”, melyet a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a sátoraljaújhelyi - széphalmi múzeum programcsomagjáról

- A múzeum és környezetében elvégzendő feladatok a múzeumban található kiállításra és a kertre koncentrálódnak - a <https://nyelvmuzeum.hu/> oldalon tájékozódhat a múzeumról.
- Érdeemes egyeztetni a múzeumpedagógusokkal, hiszen egy tárlatvezetés keretében nagyon sok hasznos információhoz juthatnak a tanulók.
- Kiemelendő, hogy a múzeum nagyon színes múzeumpedagógiai foglalkozásokkal rendelkezik, érdemes tájékozódni (<https://nyelvmuzeum.hu/workshops>).
- A megadott programcsomag a 10. évfolyam tananyagához kapcsolódik, de nagyon jól meg lehet valósítani a tantárgyak közötti koncentrációt, hiszen a tanulók irodalomból Kazinczy Ferenc munkásságát részletesen tanulják, de történelemhez a magyar nyelv ügye által szintén kapcsolható.
- Ha a csoport Sátoraljaújhelyen jár, mindenképpen érdemes a település „érdekességére” felhívni a figyelmet (trianoni békediktátum), de ajánlott a Magyar Kálvária megtekintése is.

2. Előkészítő óravázlat

Nemzeti/történelmi emlékhely neve: Sátoraljaújhely/Széphalom – A magyar nyelv múzeuma

Ajánlott korosztály és történelmi korszak: 10. évfolyam: irodalom – Kazinczy Ferenc és a nyelvújítás; történelem – a magyar jakobinusok, a magyar nyelv ügye

Ajánlott időtartam: előkészítés: 1-2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3-5 óra; lezárás: 1 tanóra

Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok

Ajánlott tárlatvezetést kérni. Nagyon sok érdekes információhoz jutnak a tanulók!

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>Sátoraljaújhely</p> <ul style="list-style-type: none"> • a település elhelyezkedése • a település része Széphalom, ahol Kazinczy Ferenc élt • (Petőfi is járt ott, s elismerően nyilatkozott a helyről) • a szétszakított település – a trianoni békediktátum • (néhány mondat a trianoni békediktátumról. Ha általános iskolások, érdemes a zanza tv megfelelő részét megnézni, ha középiskolások, akkor utalhatunk az általános iskolában tanultakra)	<p>Hol található Sátoraljaújhely? Melyik vármegyében található?</p> <p>Fogalmazzuk meg a dián található Petőfi-idézet alapján, hogyan ítéli meg a költő Széphalom jelentőségét! Vajon miért gondolkodik így?</p> <p>Nézzük meg, hol folyik a Ronyva! Nézzünk utána, milyen legendák fűződnek a Ronyvához! (ajánlott: https://www.boon.hu/satoraljaujhely-hirei/2018/06/trianon-a-patak-amely-ketteszelte-satoraljaujhelyt)</p> <p>trianoni békediktátum (zanza tv) https://youtu.be/bGJWEaWW8Sk?si=tc6ryAdRkt-PcD9t</p>	<p>2. dia: idézet Petőfi Sándortól és a szétszakított Sátoraljaújhely Trianon után</p>
<p>A felvilágosodás</p> <ul style="list-style-type: none"> • 18. század • Nagy-Britannia, Franciaország • ész százada – fény százada • empirizmus – racionalizmus	<p>Ismételjük át, mit tanultunk a felvilágosodásról! Határozzuk meg a fogalmakat: empirizmus, raci-</p>	<p>3. dia: szöveghő a felvilágosodáshoz</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none"> • deizmus - ateizmus • népfelség elve, társadalmi szerződés, hatalmi ágak megosztásának elve • John Locke, Rousseau, Montesquieu; Descartes; Voltaire • Enciklopédia	onalizmus, deizmus, ateizmus, népfelség elve, társadalmi szerződés, hatalmi ágak megosztásának elve	
A magyar felvilágosodás képviselői <ul style="list-style-type: none"> • felvilágosodás Magyarországon - egy kicsit másképp (elsősorban a közép- és főnemesség köreiben kezdődött meg) • Mária Terézia, II. József felvilágosult abszolutizmusa • Bessenyei György, Kazinczy Ferenc	ismétlés: Mária Terézia (1740-1780) és II. József (1780-1790) uralkodása - magyarázzuk meg a felvilágosult abszolutizmus fogalmát az uralkodásuk alapján	4. dia: Bessenyei György és Kazinczy Ferenc
Kazinczy Ferenc, az ifjú <ul style="list-style-type: none"> • szülei: Kazinczy József és Bossányi Zsuzsanna • 1759-ben született • sokáig nagyszüleinél nevelkedett, s ott fontosnak tartották, hogy csak magyarul kommunikáljon • a Sárospataki Református Kollégium tanulója volt • több nyelven beszélt (francia, olasz, angol, latin...) • már ekkor írni kezdett (levelek, könyvecskék) • Orpheus (folyóirat a nemzeti nyelv fejlesztésének érdekében)	Fogalmaztatók meg, miért lehetett fontos az, hogy magyarul kommunikáljon!	5.dia: Orpheus folyóirat oldala
A fogság éve <ul style="list-style-type: none"> • csatlakozik a magyar jakobinusokhoz, a Martinovics-féle összeesküvéshez (szimpátia a francia forradalommal; olvasókörök; Martinovics Ignác, Hajnóczy József, Szentmarjay Ferenc, Sigray Jakab, Kazinczy Ferenc; káték) • a vezetőket kivégezték • Kazinczyt is elítélték, de utána ezt életfogytiglani várfogságra változtatták • Kufsteinben is raboskodott, ahol más híres magyar fogoly is volt • Fogságom naplója	Idézzük fel, kik voltak a jakobinusok! Nézzünk utána, kik voltak a magyar jakobinusok! Mit jelent a katekizmus, röviden káté? Vajon miért volt ilyen sok helyen fogságban? Nézzetek utána, kik raboskodtak még Kufstein várában!	6. dia: Martinovics Ignác; a magyar jakobinusok kivégzése 7. dia: a fogság helyszínei (a múzeum interaktív térképe alapján)

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none"> • rengeteget ír – sokszor tinta nélkül saját vérét használta, vagy túvel karcolta gondolatait		8. dia: Kufstein és a Fogságom naplója
Széphalom <ul style="list-style-type: none"> • Munkács várából szabadul 1801-ben • feleségül veszi Török Sophie-t • Széphalomra költöznek (eredetileg Bányácska, ő nevezi el Széphalomnak) • irodalmi központ • levelezése (több mint 200 személytől, több mint 200 helységből) • levéltár rendezése	Olvassátok el a dián lévő idézetet! Mit tartott fontosnak életében Kazinczy?	9. dia: Török Sophie és Kazinczy gondolatai 10. dia: link Kazinczy leveleihez, és a sátoraljaújhelyi levéltár részlete
Kazinczy, a nyelvújító és a művészetkedvelő <ul style="list-style-type: none"> • ortológusok, neológusok • Tövises és virágok • Mondolat – Felelet a Mondolatra • Orthologus és neologus nálunk és más nemzeteknél • szótárak • a „Szép rajongója” támogatta a művészeteket, segítette a színjátszást, jelentős metszetgyűjteménye volt, és a kortársait portréné készítésre ösztönözte (<i>látsz egy érdekes árnyképet Goetheről, s talán még készíthettek is egyet</i>)	Idézzük fel, mi volt a nyelvújítás célja! Mit gondoltok, ha ellátogatunk Széphalomra, Kazinczy mely műveit láthatjuk kiállítva? Keressetek olyan szavakat, amelyek beépültek a szókincsünkbe, de olyanokat is, amelyek nem! Oldjátok meg az nkp ide illő feladatát! https://www.nkp.hu/tan-konyv/irodalom_10_nat2020/lecke_04_035	11. dia: Mondolat és Felelet a Mondolatra 12. dia: metszet és árnykép
Kazinczy Lajos, a tizenötödik aradi vértanú <ul style="list-style-type: none"> • aradi vértanú • Kazinczy és Török Sophie nyolcadik, legkisebb gyermeke • nem volt tábornok, egy napig hadtestparancsnok • teljes vagyonek Kobzása és golyó általi halálra ítélték • 1849. okt. 25-én végezték ki Aradon, alig múlt 29 éves • a tizenötödikként szokták emlegetni	Ismételjük át, hogyan torlotta meg az 1848-49-es szabadságharcot Ferenc József! Kik voltak az aradi vértanúk?	13. dia: Kazinczy Lajos, aradi vértanú

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>A magyar nyelv ügye</p> <ul style="list-style-type: none"> • törekvések és törvények a magyar nyelv ügyéért<ul style="list-style-type: none"> - 1792: A közép- és felsőfokú iskolákban rendes tantárgy lesz a magyar nyelv. - 1811-1819: Kazinczy Ferenc nyelvújító mozgalma - 1825: Széchenyi felajánlása, a Magyar Tudományos Akadémia megalapítása. <i>(fogsz egy érdekes rajzot találni a múzeumban, ami az MTA első üléséről készült)</i> - 1830: A Helytartótanács a rendeleteket magyar nyelven továbbítja; a bíraskodás nyelve szintén a magyar lesz; a közhivatalokat a magyar nyelv tudásához kötik. - 1836: A törvények szövegét magyar nyelven kell kibocsátani. - 1840: Az országgyűlési feliratok és a megyei ügyintézés magyar nyelvű lesz; a Helytartótanács magyar nyelvű körleveleket bocsát ki - 1844: A magyar nyelv lesz az államnyelv.	<p>Fogalmazzátok meg, miért lesz fontos az a törekvés, hogy a magyar legyen az államnyelv! Keressétek meg, hol van ebben a folyamatban Kazinczy helye! https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_05_04_0</p>	<p>14. dia: a magyar nyelv ügye</p>

3. Helyszíni feladatok

Feladatok Széchalomban

Nyomkeresés

- csoportokat kell alakítani
- a csoportok a múzeum és annak kertjében egy térkép segítségével megkeresik a helyszíneket, és párosítják őket meghatározásokkal

Képes krónika (kisfilmkészítés)

- a csoportok a téren a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról
- otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek
- a záróórán a kisfilmeket bemutatják

A) változat: minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt és kisfilmjében az egész múzeumot és a kertet bemutatja

B) változat: minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen

C) változat: ha nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze

- a csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják, mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak

Tudáspróba

- a diákok egyénileg vagy csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet a várról

Drámajáték

- a csoportok előadnak egy, a helyszínen játszódott történelmi jelenetet
- az öt téma kiosztása:
  - a magyar jakobinusok pere
  - részlet a Fogságom naplójából
  - ortológus-neológus vita
  - levél Török Sophie-nak
  - a magyar nyelv jelentősége, fontossága

A csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel.

a. Nyomkeresés

A diákok öt csoportban megkeresik a térképén bejelölt helyszíneket, és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: csak az öt csoportot érdemes előre beosztani, amelyek azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több, mint öt csoportot alkotunk, akkor többen azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 3–6 fő.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy-másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Szobor vagy műemlék neve	Sorszáma
Emléket állítottak a tizenötödik aradi vértanúnak.	Kazinczy Lajos szobra	3.
A szeretett hölgy képmása a kertben.	Török Sophie szobra	5.
A család életében a legnagyobb csapás lányuk, Iphigéniának az elvesztése volt. Ezért Kazinczy felszenteltette a kert egy részét, hogy méltó helyen nyugodjon lányuk. (Később a család többi tagját is ide temették el.)	Kazinczy-sírkert	1.
Török Sophie ezen az alkalmatosságon pihenhetett meg a fák alatt.	Török Sophie ülőpadja	7.
Egy görög templomra emlékeztető épület, amelyet ma is mauzóleumként emlegetnek.	Kazinczy emlékcsernok	8.
Belseje sok könyvet rejt! Keress magadnak egy könyvet, és haza is viheted!	fakönyvtár	4.
A magyar nyelv sajátos eleme. Eltörölni nem szabad. Biztosan Te is megküzdöttél vele, mikorra megtanultad, melyik szót hogyan írjuk!	„ly” emléktábla	2.
Itt jelenik meg a lecsodálatosabb módon, hogy a szépirodalom miként fogalmazta meg a természet és az ember kapcsolatát. A természet és a költészet ölen sétálhatsz.	Herbárium kert	6.

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, amiből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek és abból otthon prospektust állítanak össze

Előkészület: az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt az öt, megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektus-készítés is választható.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le, és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változatán mind az öt csoport feladata szerepel) és térkép.

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább a téren, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egymásfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egyéges értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok egyénileg vagy csoportjaikban megoldanak egy 25 kérdésből álló feleletválasztós tesztet az előkészítő órán és az előző feladatok készítése során szerzett ismereteik alapján.

Előkészület: csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy az öt csoport között akarjuk lebonyolítani.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánjunk rá.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet (amennyiben a feladatot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Mikor élt Kazinczy Ferenc?

A) 1759-1831	B) 1806-1831	C) 1780-1836	D) 1800-1831
--------------	--------------	--------------	--------------

2. Hova járt iskolába Kazinczy Ferenc?

A) Sátoraljaújhely	B) Kassa	C) Sárospatak	D) Pest
--------------------	----------	---------------	---------

3. Melyik eszmerendszer képviselője volt Kazinczy Ferenc?

A) romantika	B) felvilágosodás	C) reformkor	D) barokk
--------------	-------------------	--------------	-----------

4. Kazinczy korán elkezdett írni, az első könyve földrajzi témájú. Mit gondolsz, hogy nevezte a Balatont?

A) Plattensee	B) nagy tenger	C) magyar tenger	D) a gyönyörű tó
---------------	----------------	------------------	------------------

5. Miért került fogságba Kazinczy Ferenc?

A) részt vett a Thököly-féle összeesküvésben	B) részt vett az 1848-49-es szabadságharcban	C) részt vett a francia forradalomban	D) részt vett a magyar jakobinus mozgalomban
--	--	---------------------------------------	--

6. Fogsága során sem hagyta abba az írást, ha nem volt tintája, más választott. Válaszd ki a felsorolásból, mivel írt Kazinczy a fogságában!

A) saját vérével	B) szénporral	C) állati vérrel	D) faggyúval
------------------	---------------	------------------	--------------

7. Fogságának éveiről ma is olvashatunk. Melyik művében?

A) Fogságom évei	B) Fogságom naplója	C) Fogságom	D) Napló a fogságból
------------------	---------------------	-------------	----------------------

8. Kit vett el feleségül?

A) Török Adél	B) Török Bella	C) Török Eugénia	D) Török Sophie
---------------	----------------	------------------	-----------------

9. Mi volt Széphalom eredeti neve?

A) Bánya	B) Bányácska	C) Nagybánya	D) Kisbánya
----------	--------------	--------------	-------------

10. Milyen nagyon fontos munkát végzett el Sátoraljaújhelyen Kazinczy, ami alapján mai napig dolgoznak?

A) levéltár rendezése	B) könyvtár rendezése	C) kollégium házi rendjének kidolgozása	D) kollégium kertrendezése
-----------------------	-----------------------	---	----------------------------

11. Széphalom irodalmi, kulturális központ lett, Kazinczy sokakkal levelezést folytatott. Kb. hány levelét számolták össze?

A) kb. 4520	B) kb. 6520	C) kb. 2520	D) kb. 7520
-------------	-------------	-------------	-------------

12. Nemcsak írással foglalkozott Kazinczy, hanem..... Válaszd ki a lehetőségek közül!

A) szónoklással	B) fordítással	C) katonáskodással	D) térítéssel
-----------------	----------------	--------------------	---------------

13. Kik voltak az ortológusok?

A) fontolva haladók	B) a liberális nemesiség másik elnevezése	C) hagyományőrök, a nyelvújítás ellenzői	D) a nyelvújítás támogatói
---------------------	---	--	----------------------------

14. Kik a neológusok?

A) nyelvújítók	B) a nyelvújítás ellenzői	C) konzervatívok másik elnevezése	D) Martinovics követői
----------------	---------------------------	-----------------------------------	------------------------

15. Melyik mű kapcsolódik a nyelvújító Kazinczyhoz?

A) Mondolat	B) Tövises és virágok	C) Titkos Káté	D) Új szavak
-------------	-----------------------	----------------	--------------

16. Mit jelent a „fentebb styl”?

A) köznyelv	B) irodalmi nyelv	C) egységes, hajlékony irodalmi nyelv a műveltebb rétegeknek	D) tájnyelv
-------------	-------------------	--	-------------

17. II. Rákóczi György képét is láthattad a kiállításon. Mit gyűjtött Kazinczy?

A) olajfestményt	B) szénrajzot	C) metszeteket	D) vázlatokat
------------------	---------------	----------------	---------------

18. Goethe .....képét is láthattad. Mi volt ez?

A) gúnykép	B) árnykép	C) fénykép	D) olajkép
------------	------------	------------	------------

19. Hány gyermeke született Kazinczynak?

A) 6	B) 5	C) 7	D) 8
------	------	------	------

20. Miben halt meg Kazinczy?

A) pestis	B) kolera	C) himlő	D) skarlát
-----------	-----------	----------	------------

21. Ki volt a tizenötödik aradi vértanú?

A) Kazinczy Ferenc	B) Kazinczy Ödön	C) Kazinczy Gábor	D) Kazinczy Lajos
--------------------	------------------	-------------------	-------------------

22. Milyen díszítőelemet láthatunk a Kazinczy-emlékcsarnok mennyezeti kazettáin?

A) ezüst tollak	B) kék színű négyzetek	C) arany színű csillag	D) kör alak
-----------------	------------------------	------------------------	-------------

23. Az emlékcsarnok valaminek a helyére épült, amelynek körvonalait jelölték az építők. Mi volt ez az épület?

A) Kazinczy háza	B) Kazinczy szülőháza	C) Kazinczy sírja	D) Kazinczy könyvtára
------------------	-----------------------	-------------------	-----------------------

24. Milyen építészeti stílusban épült a Kazinczy-emlékcsarnok?

A) barokk	B) klasszicista	C) reneszánsz	D) gótika
-----------	-----------------	---------------	-----------

25. Milyen személyes „tárgyát” láttad a múzeumi kiállításon?

A) kalapja	B) ruhája	C) haja	D) tolla
------------	-----------	---------	----------

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy, a múzeumhoz és a kerthez köthető eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: a feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek. Döntsük el, melyik csoport, melyik eseményt kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel.

A helyszínen: a csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges fél-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történeti hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése
- Az esetleg elkészült mémek bemutatása és értékelése
- Az esetleg elmaradt értékelések (Tudáspróba, Drámajáték) pótlása
- Kompetenciaalapú záró feladatok megoldása és értékelése

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Feladat

- a.) II. József
- b.) felvilágosult abszolutizmus
- c.) kalapos király
- d.) nem koronáztatta meg magát
- e.) visszahozták Bécsből a koronát, amit II. József uralkodásának kezdetén oda vitetett
- f.) nemzeti eszme / nemzeti hagyományok megerősödése

2. Feladat

- a.) köztársaság
- b.) szabad nyelvhasználatot
- c.) francia forradalom

5. Forrásjegyzék

A múzeum bejárata (kezdő dia)

<https://nyelvmuzeum.hu/bemutatkozas>

Sátoraljaújhely

https://epa.oszk.hu/03100/03122/00016/pdf/EPA03122_rubicon_2017_7-8_094-095.pdf

Bessenyei György

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Gy%C3%B6rgy_Bessenyei#/media/File:Bessenyei_Gyorgy.jpg

Kazinczy Ferenc

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ferenc_Kazinczy_\(Joseph_Kreutzinger\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ferenc_Kazinczy_(Joseph_Kreutzinger).jpg)

Orpheus

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kazinczy_foly%C3%B3irata_az_Orpheus.jpg

Martinovics Ignác

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Ign%C3%A1c_Martinovics#/media/File:Martinovics_Ign%C3%A1c_J%C3%B3zsef_Domonkos_egykor%C3%BA_rajz_ut%C3%A1n.jpg

Jakobinusok kivégzése

https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_jakobinus_mozgalom#/media/F%C3%A1jl:The_execution_of_Martinovics_and_his_comrades_on_the_V%C3%A9rmez%C5%91_1795.jpg

A fogság helyszínei - a múzeum interaktív térképe alapján - saját fotó

Kufstein

https://hu.wikipedia.org/wiki/Kufstein_v%C3%A1ra#/media/F%C3%A1jl:Festung_Kufstein_courtyard.jpg

Fogságom naplója

https://hu.wikipedia.org/wiki/Fogs%C3%A1gom_napl%C3%B3ja

Sárospataki levéltár - saját fotó a múzeumi kiállításról

Mondolat és Felelet a Mondolatra - saját fotó a múzeumi kiállításról

Metszet és árnykép - saját fotó a múzeumi kiállításról

Kazinczy Lajos

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Lajos_Kazinczy#/media/File:Kazinczy_Lajos.jpg/2

Aradi vértanúk

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Aradi_v%C3%A9rtan%C3%BAk#/media/F%C3%A1jl:Thorma_J%C3%A1nos_painter_\(1870-1937.12.05\).jpg](https://hu.wikipedia.org/wiki/Aradi_v%C3%A9rtan%C3%BAk#/media/F%C3%A1jl:Thorma_J%C3%A1nos_painter_(1870-1937.12.05).jpg)

A magyar nyelv ügye

https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_05_040

Záró dia fotója - Kazinczy-emléksarnok - saját fotó

6. Melléklet

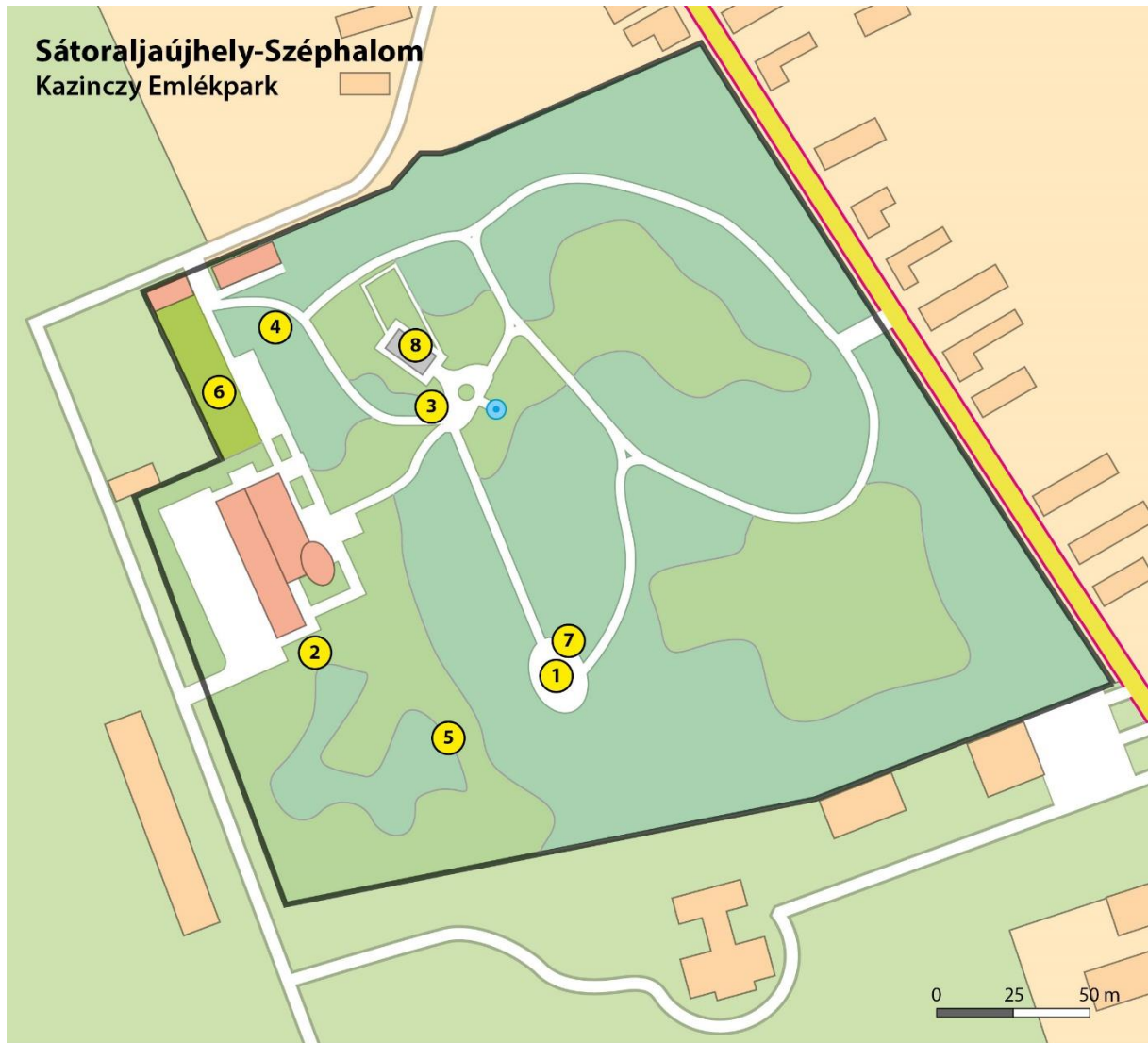
Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezték fel a Magyar Nyelv Múzeumát és a kertet a térkép és a leírások segítségével!

- Alkossatok öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat! Vigyázzatok, nem minden számot kell azonosítani!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált helyszíneket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!
- Jól figyeljétek meg a helyszíneket, mert a későbbi feladatokban is lesz róluk szó!

Leírás	Szobor vagy műemlék neve	Sorszáma
Emléket állítottak a tizenötödik aradi vértanúnak.		
A szeretett hölgy képmása a kertben.		
A család életében a legnagyobb csapás lányuk, Iphigéniának az elvesztése volt. Ezért Kazinczy felszenteltette a kert egy részét, hogy méltó helyen nyugodjon lányuk. (Később a család többi tagját is ide temették el.)		
Török Sophie ezen az alkalmatosságon pihenhetett meg a fák alatt.		
Egy görög templomra emlékeztető épület, amelyet ma is mauzóleumként emlegetnek.		
Belseje sok könyvet rejt! Keress magadnak egy könyvet és haza is viheted!		
A magyar nyelv sajátos eleme. Eltörölni nem szabad. Biztosan Te is megküzdöttél vele, mikorra megtanultad, melyik szót hogyan írjuk!		
Itt jelenik meg a lecsodálatosabb módon, hogy a szépirodalom miként fogalmazta meg a természet és az ember kapcsolatát. A természet és a költészet ölen sétálhatsz.		

Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, melyekből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek, és azokból otthon prospektust állítanak össze

Előkészület: az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt az öt, megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektus-készítés is választható.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le, és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változatén mind az öt csoport feladata szerepel) és térkép.

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább a téren, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egymásfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egyéges értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A) változat

Készítsetek kisfilmet a múzeum és a kert legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- Kazinczy Ferenc Emlékcsarnok (A)
- Török Sophie szobra (B)
- Kazinczy Ferenc emlékoszlopa (C)
- Kazinczy Lajos szobra (D)
- a múzeum épületén belül a pennacsata helyszíne (E)

B) változat

Készítsetek kisfilmet a múzeum és a kert egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: Kazinczy Ferenc Emlékcsarnok (A)

- Hol helyezkedik el a kertben, mikor épült?
- Mutassátok be az Emlékcsarnok érdekességeit! (építészeti stílusa, miért pont ott építették fel...)
- Mutassátok be az Emlékcsarnokban elhelyezett ereklyék közül a legérdekesebbeket!
- Mutassátok be az Emlékcsarnok belsejének építészeti érdekességeit is!

Készítsetek kisfilmet a múzeum és a kert egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

2. csoport: Török Sophie szobra (B)

- Ki volt Török Sophie, mit tudunk róla?
- Mutassátok be, milyen szerepe volt Török Sophienak Kazinczy életében!
- Mi történt vele Kazinczy halála után?

Készítsetek kisfilmet a múzeum és a kert egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

3. csoport: Kazinczy Ferenc emlékoszlopa (C)

- Mutassátok be röviden Kazinczy Ferenc életét!
- Méltassátok Kazinczy munkásságát! Miért volt jelentős?
- Próbáljátok megfogalmazni a hallottak és látottak alapján, hogy mit jelentett neki Széphalom!

Készítsetek kisfilmet a múzeum és a kert egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

4. csoport: Kazinczy Lajos szobra (D)

- Röviden foglaljátok össze, mi történt 1849-ben Aradon!
- Hogyan és mikor végezték ki Kazinczy Lajost?
- Miért nevezzük a tizenötödik aradi vértanúnak?

Készítsetek kisfilmet a múzeum és a kert egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a Bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

5. csoport: múzeum épületén belül a pennacsata helyszíne (E)

- Mutassátok be a múzeum épületét! (Hol található, milyen kiállításokat láthatunk benne?)
- Keressétek meg a pennacsata helyszínét, és a mellette található játékokat is!
- Mutassátok be, hogy kapcsolódnak ezek a játékok Kazinczy életéhez!

C) változat

Készítsetek a múzeumnak és a kertnek a legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken Ti is és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit Ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- Kazinczy Ferenc Emlékcsarnok (A)
- Török Sophie szobra (B)
- Kazinczy Ferenc emlékoszlopa (C)
- Kazinczy Lajos szobra (D)
- a múzeum épületén belül a pennacsata helyszíne (E)

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a helyszínen látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Mikor élt Kazinczy Ferenc?

A) 1759-1831	B) 1806-1831	C) 1780-1836	D) 1800-1831
--------------	--------------	--------------	--------------

2. Hova járt iskolába Kazinczy Ferenc?

A) Sátoraljaújhely	B) Kassa	C) Sárospatak	D) Pest
--------------------	----------	---------------	---------

3. Melyik eszmerendszer képviselője volt Kazinczy Ferenc?

A) romantika	B) felvilágosodás	C) reformkor	D) barokk
--------------	-------------------	--------------	-----------

4. Kazinczy korán elkezdett írni, az első könyve földrajzi témájú. Mit gondolsz, hogy nevezte a Balatont?

A) Plattensee	B) nagy tenger	C) magyar tenger	D) a gyönyörű tó
---------------	----------------	------------------	------------------

5. Miért került fogságba Kazinczy Ferenc?

A) részt vett a Thököly-féle összeesküvésben	B) részt vett az 1848-49-es szabadságharcban	C) részt vett a francia forradalomban	D) részt vett a magyar jakobinus mozgalomban
--	--	---------------------------------------	--

6. Fogsága során sem hagyta abba az írást, ha nem volt tintája, mást választott. Válaszd ki a felsorolásból, mivel írt Kazinczy a fogságában!

A) saját vérével	B) szénporral	C) állati vérrel	D) faggyúval
------------------	---------------	------------------	--------------

7. Fogságának éveiről ma is olvashatunk. Melyik művében?

A) Fogságom évei	B) Fogságom naplója	C) Fogságom	D) Napló a fogságból
------------------	---------------------	-------------	----------------------

8. Kit vett el feleségül?

A) Török Adél	B) Török Bella	C) Török Eugénia	D) Török Sophie
---------------	----------------	------------------	-----------------

9. Mi volt Széphalom eredeti neve?

A) Bánya	B) Bányácska	C) Nagybánya	D) Kisbánya
----------	--------------	--------------	-------------

10. Milyen nagyon fontos munkát végzett el Sátoraljaújhelyen Kazinczy, ami alapján mai napig dolgoznak?

A) levéltár rendezése	B) könyvtár rendezése	C) kollégium házi-rendjének kidolgozása	D) kollégium kert-rendezése
-----------------------	-----------------------	---	-----------------------------

11. Széphalom irodalmi, kulturális központ lett, Kazinczy sokakkal levelezést folytatott. Kb. hány levelét számolták össze?

A) kb. 4520	B) kb. 6520	C) kb. 2520	D) kb. 7520
-------------	-------------	-------------	-------------

12. Nemcsak írással foglalkozott Kazinczy, hanem..... Válaszd ki a lehetőségek közül!

A) szónoklással	B) fordítással	C) katonáskodással	D) térítéssel
-----------------	----------------	--------------------	---------------

13. Kik voltak az ortológusok?

A) fontolva haladók	B) a liberális nemes-ség másik elnevezése	C) hagyományőr-zők, a nyelvújítás ellenzői	D) a nyelvújítás támogatói
---------------------	---	--	----------------------------

14. Kik a neológusok?

A) nyelvújítók	B) a nyelvújítás ellenzői	C) konzervatívok másik elnevezése	D) Martinovics követői
----------------	---------------------------	-----------------------------------	------------------------

15. Melyik mű kapcsolódik a nyelvújító Kazinczyhoz?

A) Mondolat	B) Tövises és virágok	C) Titkos Káté	D) Új szavak
-------------	-----------------------	----------------	--------------

16. Mit jelent a „fentebb styl”?

A) köznyelv	B) irodalmi nyelv	C) egységes, hajlékony irodalmi nyelv a műveltebb rétegeknek	D) tájnyelv
-------------	-------------------	--	-------------

17. II. Rákóczi György képét is láthattad a kiállításon. Mit gyűjtött Kazinczy?

A) olajfestményt	B) szénrajzot	C) metszeteket	D) vázlatokat
------------------	---------------	----------------	---------------

18. Goethe .....képét is láthattad. Mi volt ez?

A) gúnykép	B) árnykép	C) fénykép	D) olajkép
------------	------------	------------	------------

19. Hány gyermeke született Kazinczynak?

A) 6	B) 5	C) 7	D) 8
------	------	------	------

20. Miben halt meg Kazinczy?

A) pestis	B) kolera	C) himlő	D) skarlát
-----------	-----------	----------	------------

21. Ki volt a tizenötödik aradi vértanú?

A) Kazinczy Ferenc	B) Kazinczy Ödön	C) Kazinczy Gábor	D) Kazinczy Lajos
--------------------	------------------	-------------------	-------------------

22. Milyen díszítőelemet láthatunk a Kazinczy-emléksarnok mennyezeti kazettáin?

A) ezüst tollak	B) kék színű négyzetek	C) arany színű csillag	D) kör alak
-----------------	------------------------	------------------------	-------------

23. Az emléksarnok valaminek a helyére épült, amelynek körvonalait jelölték az építők. Mi volt ez az épület?

A) Kazinczy háza	B) Kazinczy szülőháza	C) Kazinczy sírja	D) Kazinczy könyvtára
------------------	-----------------------	-------------------	-----------------------

24. Milyen építészeti stílusban épült a Kazinczy-emléksarnok?

A) barokk	B) klasszicista	C) reneszánsz	D) gótika
-----------	-----------------	---------------	-----------

25. Milyen személyes „tárgyat” láttad a múzeumi kiállításon?

A) kalapja	B) ruhája	C) haja	D) tolla
------------	-----------	---------	----------

Drámapedagógia

1. csoport: A magyar jakobinusok pere

Ebben a feladatban egy bírósági eljárás szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A magyar jakobinusok pere 1794-ben

1794. július 23–24-én Bécsben letartóztatták Martinovicsot, majd később a többi vezetőt is. (Hajnóczy József, Szentmarjay Ferenc, Sigray Jakab, Kazinczy Ferenc). A per a Királyi Táblán folyt, a vádat Németh János képviselte, a vád felségsértés és hazaárulás. A védelmet többek között Madách Sándor képviselte. A káték másolása nem volt felségsértésnek tekinthető. Tehát a per nagyon nehezen zajlott. Általában büntetlenséget ígértek, de azt később nem tartották be. Az egész folyamatot a nádor, Sándor Lipót főherceg felügyelte. Az ítélet a legtöbb esetben fej- és jószágvesztés volt. Kazinczy először december 29-én lépett bírái elé, akik azzal vádolták, hogy a Hajnóczy által neki kézbesített reformkátét lemásolta és terjesztette. 1795. május 8-án fővesztésre és teljes vagyonek Kobzásra ítélték, de ezt az ítéletet három héttel később a király életfogytiglani várfogságra enyhítette.

Szerepek

Németh János: felolvassa a vádpontokat. Röviden ismerteti a jakobinus összeesküvés főbb jellemzőit, majd a vádpontokat. Kéri a vádlottakra a kivégzést. A tárgyalás végén kihirdeti az ítéletet.

Madách Sándor: kifejti, hogy a káték másolása nem felségsértés, mert konkrét támadás nem volt az uralkodó ellen, s tanúkat sem tudtak felvonultatni. Elutasítja a kivégzést, a jakobinusok felmentését kéri.

Kazinczy Ferenc: elmondja, hogy miért csatlakozott a jakobinusokhoz. A felvilágosodás eszméit élteti. Azzal vádolják, hogy a reformkátét terjesztette. „Szulyovszky rokonom, egy vármegyében lakunk, úgy szereti a kertészkedést, mint én; Szentmarjayt nem ismertem nyolc hónap előtt; Hajnóczyt úgy festettem, mint egy újabb idők Socratesét. Én tisztább lelkű, nemzete díszéért inkább lángoló, tudósabb, fáradhatatlanabb embert nem ismerek, nem nemesebb lelkűt, nem bölcsebbet.” (részlet Kazinczy: Fogságom naplójából) Ártatlannak vallja magát, de hazájáért hajlandó életét adni.

a per résztvevői: bármikor megszólíthatja a levezető elnök őket, hozzászólhatnak.

Drámajáték

2. csoport: részlet a Fogságom naplójából

Ebben a feladatban íróvá váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatók formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Fogságom naplója (részlet)

Kazinczy Ferenc – ha csak volt rá módja – írt és rajzolt a fogsága alatt. Ha nem volt tintája (ez gyakran előfordult), akkor rozsdatintával is próbálkozott. A rabokkal kopogással kommunikáltak. Amikor tintához jutott, folyamatosan dolgozott. Lehetetlen körülmények között tartották fogva, beteg is volt. Folyamatosan továbbszállították (keresettek helyszíneket), nehogy ismét egy összeesküvés szerveződjön Magyarországon.

(a csoport tagjai segítsenek az írásban)

Szerepek

Kazinczy Ferenc: naplót ír fogságának napjairól. (Ti válasszatok helyszínt!) Feljegyzéseit rajzokkal egészíti ki. (Olvassátok fel a naplórészletet! Ha van rá lehetőségetek, próbáljátok készíteni egy naplóoldalt!)

börtönőr

Drámajáték

3. csoport: ortológus – neológus vita

Ebben a feladatban egy, a Kazinczy életében fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttassátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

ortológus – neológus vita

Ha egyszerűen szeretnénk megfogalmazni, akkor a neológusok az újítás hívei, az ortológusok viszont ellenérzéssel viseltetnek az újításokkal szemben. Rendeztetek vitát arról, hogy szükséges-e a nyelvújítás, s ha igen, akkor milyen módon! Akár példákkal is alátámaszthatjátok, vagy alkothattok új szavakat! (utalhattok Kazinczy műveire)

Valójában mindkét oldalnak a legszentebb ügye a magyar nyelv ügye, csak más eszközökkel.

Szerepek

Kazinczy Ferenc: a nyelvújítás hasznát hangoztatja. Fontosnak tartja, hogy a nyelv új szavakkal, kifejezésekkel bővüljön. Ugyanakkor a túlkapásokat is elutasítja. A szóelemzés szerinti írásmódot tartotta helyesnek.

Somogyi Gedeon, a Mondolat szerzője: a kiadvány borítója is beszédes. Somogyi a mű szerkesztője. Gúnyirat a nyelvújítás, Kazinczy ellen. Megfogalmazzák benne a túlkapásokat. (A gúnyirathoz terjedelmes szójegyzéket csatoltak. A nyelvújítók szavai mellett feltüntették azok régi, illetve német és latin jelentését. Ezzel üzenték: a magyarok a jövőben csak szótárral tudnak majd beszélgetni.)

más szereplők: egyesek támogatják Kazinczyt, mások elutasítják tevékenységét

Drámajáték

4. csoport: Levél Török Sophienak

Ebben a feladatban Kazinczy életének egy fontos eseményének szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Levél Török Sophienak

Kazinczy Ferenc 45 éves volt, amikor 1804. novemberében feleségül vette Török Sophiet, aki nála 20 évvel fiatalabb volt, és utána mindenben társa lett. Házasságukból nyolc gyermek született. Talán házasságuk egyik legnehezebb része volt, mikor elsőszülött kislányukat, Iphigeniat egy évesen kellett eltemetniük. Azt is tudjátok, hogy Széphalmon rendkívül kiterjedt levelezést folytatott, s a birtoka irodalmi, kulturális központ lett. Mégis végig anyagi gondokkal küzdött.

(a csoport tagjai segítsenek a levél megírásában. Ti válasszátok ki a témát, majd döntsétek el, ki olvassa fel: Kazinczy vagy Török Sophie. ha van rá lehetőségetek, készítsétek el levelet!)

Szerepek

Kazinczy Ferenc: levelet ír feleségének

Török Sophie: felolvashatja a levelet

Drámajáték

5. csoport: a magyar nyelv jelentősége, fontossága

Ebben a feladatban egy akcióterv kidolgozása lesz a feladatotok. Adjátok elő a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A magyar nyelv jelentősége, fontossága

Reméljük, hogy látogatásotok és tanulmányaitok során felismertétek Széphalom és Kazinczy Ferenc jelentőségét. A magyar nyelv napja november 13-án van. Tervezzétek meg, hogyan tudjátok ezt a napot iskolátokban megünnepelni! Gondolkozzatok el rajta, hogyan tudjátok iskolatársaitoknak megmutatni azt, hogy miért fontos és szép a magyar nyelv. Készíthettek egy napos vagy akár egy hetes programsorozatot is. Minden esetben legyen egy vezető, aki a programkészítést koordinálja, illetve bevonja az iskolai diákönkormányzatot. Ha készen vagytok, mutassátok meg a programtervezetet az iskola igazgatójának! (Ne felejtsetek el Kazinczy szerepét!)

Szerepek

a program felelőse: elmondja, miért fontos ez a nap, miért fontos a magyar nyelv. Szervezi, vezeti a munkát, kapcsolatot tart a diákönkormányzattal, az intézmény vezetőjével.

kreatív diákok: feladatuk különböző programelemek, feladatok készítése. Olyanok legyenek, amilyeneket kortársaitok szívesen megcsinálnak!

intézményvezető: meghallgatja a diákok ötleteit, majd egyességre jutnak a megvalósítás részleteiben.

diákönkormányzat vezetője: kreatívan részt vesznek az ötletelésben, szervezésben, megvalósításban. Fontos szerepük van/lesz abban, hogy a diákok tevékenyen vegyenek részt a programokban.

Tanórai utófeldolgozás

Feladatlap

1. A feladat az 18. századi Magyarországhoz kapcsolódik. Válaszolj a kérdésekre a forrás és ismereteid alapján!

„József leküldé koronánkat, a jegygyűrűt a király és nemzet között, Budára, s akkor lobbanánk örömmre [...]. Bandériumok kelének össze minden megyében, s egyike jött őrzeni a nemzet kincsét vagy inkább csak tisztelkedni körülé. [...] A nadrágocskák, hacukák, libernyákok egyszerre tűntek el. Gombkötőink nem győzők verni az aranyzsinórt, sujtást, krep-pinrojtokat, paszamántot; s Erdélybe, hol minden aranyfonal elfogyott, Kassáról méne a kalpagrojt és mentekötő, s nem póstaszekeren, hanem, hogy négy nap alatt már vehessék, a leveleket hordó postán. [...] Lobogott Zrínyi kucsmája minden fejen, pipacsszín posztóból, fekete magyar bárány prémjével, s ennél eszesb fejfedőnk nem lehet, mert legolcsóbb volt s legalkalmasb; lobogott a kócsagtoll a nyusztos kalpagokon, s prémet növete szája felett minden. Az asszonyi nem vetélkedék a miénkkel a nemzetiség külső jelenségei viselésében, s a párizsi lipántok helyett asszonyságaink fekete csipkés kontyokat vevének fel, leányaink pártákat; s derekaikat vállakba szoríták s kötényt kötöttek; [...] posztóból varraták zöld mentéiket, fehér mellényeiket, s veres szoknyáikat, s fekete bársony csákócskát nyomtak fejükre. Csak az a híja volt, hogy kardot is kössenek. [...]” (Kazinczy Ferenc)

- a.) Melyik uralkodónkra utal Kazinczy Ferenc? .....
- b.) Mi volt a kormányzati formája a fent nevezett uralkodónak?
.....
- c.) Hogy emlegették a fent nevezett uralkodót? .....
- d.) Miért nevezték így? .....
- e.) Melyik eseményre utal az aláhúzott rész?
.....
- f.) Nevezze meg Kazinczy szavai alapján, hogy milyen törekvések, milyen érzések jelentek meg Magyarországon? .....

2. A feladat a magyar jakobinus mozgalommal kapcsolatos. Oldd meg a feladatot a forrás és ismereteid segítségével!

„Mivel magyar nemzeten mindazokat a különböző nemzetiségű népeket értjük, amelyek a Magyarországhoz tartozó tartományokban élnek, ezért minden nemzetiség alkosson külön tartományt, éljen külön politikai alkotmánnyal, egymással azonban szoros szövetség kösse össze őket. Azaz: Magyarország alakuljon szövetséges köztársasággá, melyben minden nemzetiség szabadon használja saját nyelvét, éljen saját erkölcsi és szokásai szerint és élvezzen teljes vallásszabadságot. A köztársaság boldogságához elegendő az, ha az egyes nemzetiségeket szövetség kapcsolja egymáshoz.” (A Reformátorok Titkos Társaságának kátéjából, 1794)

- a.) Milyen államformában látja a jövőt a szerző?
- b.) Mit biztosítana a Magyarországon élő nemzetiségeknek?
- c.) Melyik európai esemény hatására jött létre ez a társaság?